क्र.नं. १५

कोश

पुरुषोत्तम — त्रिकांडशेष

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

॥श्रीगणेशाय नमः॥ ॥जयन्ति सन्तः कुशलं प्रजानां नमो मुनीन्द्राय सुराः स्मृताः स्थ॥
स्तुतासि वाग्देवि दयस्व मान विधेहि विघ्नाधिप मङ्गलानि॥ १॥ अलौकिकत्वादमरः स्वको
षे न यानि नामानि समुल्लिलेख॥ विलोक्य तैरप्यधुना प्रचारमयं प्रयत्नः पुरुषोत्तमस्य॥
॥२॥ वर्गक्रमस्तथा नामलिङ्ग्योह्यन्त्यपदेशतः॥ परिभाषादिकं सर्वमत्राप्यमरकोषवत्॥ ३
स्वर्लोको देवलोकेऽपि द्युषदः स्वर्गिणस्त्वनमःसदः॥ ४॥ ऋतनामा त्वदितिर्देवमातास्या दथपू
र्वजाः॥ पितरश्चन्द्रगोलस्थान्यस्तत्रास्त्राः स्वधाभुजः॥ ६॥ कव्यबालादयस्तेच दैत्यास्तु
प्रघसाः खराः॥ क्रतुद्विषश्चेष्टिमुषो दैत्यमाता दितिर्दनुः॥ ७॥ बुद्धोऽर्कनिष्ठगमहामुनि १
धर्मचक्रारागाग्रानित्रिशरणाः स्वसमो दशार्हः॥ तापीगुणाकरमहासुखवज्रिणश्च मैत्रो
बलासमजितारिसमन्तभद्राः॥ ८॥ महाबोधिर्धर्म [illegible]

ख

(1A)

धातुः श्वेतकेतुर्जिनः स्वँजित॥ त्रिमूर्त्तिरीशा भूमीशः पञ्चज्ञानो बहुक्षमः॥९॥ संबुद्धः करुणोऽ कू
र्चः सर्वदर्शी महाबलः॥ विश्वबोधो धर्मकायः संगुप्तोर्हन् सुनिश्चितः॥१०॥ व्योमाभो द्वादशा
ख्यश्च वीतरागः सुभाषितः॥ सर्वार्थसिद्धस्तु महाश्रमणः कुलिशासनः॥११॥ गोपेशश्चाथा
स्य यशोधरेयो बाहुलः सुतः॥ देवदत्तोऽनुजोथास्युः श्रावकाः शिष्यसंज्ञिनः॥१२॥ प्रत्येकबु
द्धाः खड्गाः स्युः सुदर्शनाश्चेकचारिणः॥ स्वयंभुवोथ मारीचो त्रिमुखा वज्रकालिका॥१३॥ विक
टा वज्रवाराही गौरीपो त्रिरथा च सा॥ लोकनाथस्तु लोकेशः सरोजो गुणसागरः॥१४॥ लोके
श्वरः द्रुपाद्वैतः सुधावर्षी हलाहलः॥ सुखावतीश्वरः कन्यारामोऽसिताभ्रतेश्वरः॥१५॥
चिन्तामणिः पद्मपाणिर्बहुरूपः स्वसर्पणः॥ अनीचिदर्शोकार एडव्यूहः पोतलकप्रि
यः॥१६॥ जटाधरो महावीर्यो वज्रसत्त्वो विलोकिनः॥ नारामहाश्रोरोकूरास्वाहाश्चोश्च

Mandal, Dhule and the

(२)

मनोरमा ॥१७॥ तारिणी च जयानंता शिवा लोकेश्वरात्मजा ॥ खदूरवासिनी भद्रा वैश्यानीलसरस्व
ती ॥१८॥ शंखिनी च महातारा वसुधारा धनंदरा ॥ त्रिलोचना लोचना स्यान्मणिभद्रस्तु जंभलः ॥१९
पूर्वयक्षो जलेंद्रोऽथ मंजुश्रीर्ज्ञानदर्पणः ॥ मंजुभद्रो मंजुघोषः कुमारोऽष्टारचक्रवान् ॥२०॥ स्थिरच
क्रो वज्रधरः प्रज्ञाकायश्च वादिराट् ॥ नीलोत्पली महाराजो नीलः शार्दूलवाहनः ॥२१॥ धियां
पतिः पूर्वजिनः खड्गी दण्डो विभूषणः ॥ बालव्रतः पञ्चचीरः सिंहकेलिः शिखाधरः ॥२२॥
वागीश्वरोऽथ हेरंबो हू कश्चक्रसंवरः ॥ दिवो वज्रकपाली च निशुंभी ह्यशिरोश्वरः ॥२३॥ व
ज्रटोऽथ मैत्रेयो युवराजोऽजितश्च सः ॥ चीवरी श्रमणो भिक्षुर्वल्यश्चेत्रोऽथ चेलुकः ॥२४॥
श्रामणेरः प्रव्रजितो महापासकगोमिनौ ॥ अथ हंसरथो ब्रह्मा विरिञ्चोऽष्टश्रवाः सनत् ॥२५
कञ्जः प्राणश्च वेदीशो वेदगर्भ पुराणगः ॥ अब्जजो विश्वरेताश्च कमलः प्रपितामहः ॥२६॥

(2A)

नाभिजन्माशतधृतिर्ब्राह्मीतुब्रसकन्यका॥वाग्देवीशारदाशुक्लामहाश्वेतासरस्वती॥२७॥
अथहरिशार्ङ्गबिन्दुश्रीकरश्रीवराहाजितपरपुरुषश्रीगर्भषड्बिंदुनन्ताः॥ नरकजिद्दतधामाके
शवोजन्मकीलः क्रतुपुरुषनृसिंहश्रंथजनद्देवाः॥२८॥ कोकः पुराणपुरुषोनलिनेशयश्च
वासुर्नारायणपुनर्वसुविश्वरूपाः॥अः श्रीनिवासधरणीधरवामनेकश्रृङ्गाश्च दृष्टिदृषरा
त्रुदशावतारा:॥२९॥ सोमगर्भादिदेवादिबण्हस्वर्णबिन्दवः॥ गदाग्रजोमुञ्जकेशीसनातनः
॥३०॥ रन्तिदेवशिवकीर्तनोत्रिपान्सोमसिन्धुरपिराहुमूर्द्धभित्॥ कालनेमियवनारिपांड
वाभीलसिन्धुवृषदलम्भकेशिनः॥३१॥ हेम[illegible]तावर्त्तोमनुसात्वतवारिशाः॥ वर्द्धमानः
शातानंदोजगन्नाथःसुयामुनः॥३२॥ पूतनाधेनुकारिष्टकेशिचानूरसूदनः॥ भकस्यपस्त्व
स्यपितादनुःक्षितिर्दितिःप्रसूः॥३३॥ स्यन्दनस्तुशातानन्दःसारथिश्चास्यदारुकः॥ तुरङ्गाः

सद्योगी५५

(3)

६

शैब्यसुग्रीवमेघपुष्पबलाहकाः ॥२४॥ ध्वजो भुजंगहाम श्रीपवनव्या[illegible]रुद्भवः ॥ शनेयस्तुशि
नेर्नप्ता युयुधानश्च सात्यकिः ॥२५॥ बलभद्रस्तु हालः स्यात्सौनन्दो हलनालभृत् ॥ सब्बर्त्तकी
२ गुप्तचरो रुक्मिदार्प्यैककुण्डलः ॥२६॥ मधुप्रियोऽथ प्रद्युम्नो जराभीरुः शमान्तकः ॥ प्रस्तुनासम
पञ्चेषुः कन्दर्नो मधुसारथिः ॥२७॥ रागरज्जुः कलाकेलिमधुरो परवीषवः ॥ इः कंतुर्मकरकुः
संकल्पभवो गजश्च रूपास्त्रः ॥२८॥ रागरपको रतिरमणः संसारगुरुर्मनोजन्मा ॥ कास्मिश्या
श्री स्य[illegible]या रागलताकेलिकिलावती ॥२९॥ सः केतनी चास्य बाणमेहनोन्मादनस्तथा ॥ सं
तापनः शोषणश्च निश्चेष्टाकरणोपि च ॥४०॥ सुतोऽनिरुद्धः स्याद्विश्वकेतुः प्रीतितृषः सुतः ॥
श्रीचलक्ष्मीचलासामा रमा जलधिजेंदिरा ॥४१॥ मणिः स्यमन्तको हस्ते विष्णोरुरसि कौस्तुभः ॥ २
ताक्ष्र्यः त्रिलोकाः कामायुररुणावरजश्चिरातनुः ॥४२॥ पार्सिंसिंह उन्ननीत्रगोवज्रतुण्डः सुधाहरः ॥

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(3A)

३ क्रौ

स्वर्णपक्षः सुमुखस्रः शाल्मलीभुजगाशनः ॥४३॥ शम्भुर्भगालीकपिशांजन श्चहोरःकट
प्रुर्भरूरेरिहाणो ॥ पुरारिपञ्चाननभैरवाट्टहासप्रहासाश्चखकुन्तलश्च ॥४४॥ कल्हेकाल
जयंनगुह्यगुरवोजोटिंगगोपालोंपिंगाक्षः कठमर्दरेवाजटाटंकाव्ययाः कूटहृतनु ॥ चन्द्रा
पीडमहानटोचशामिरोहः शैलधन्वाजटाचीरो ऽथर्वणनंदिवर्द्धनगुडाकेशगोमनकालंजराः
॥४५॥ मिहिराणोजगद्योनिष्टंकटीको ऽयाहनः ॥ हलंकरो चरटद्धश्च सुप्रसादो द्रुतश्चनः ॥४६
उः स्थाणुः शिपिविष्टश्च मः कीलो धर्मवाहनः ॥ विरूपविषमः क्षः संध्यानाटो वृषाञ्च
नः ॥४७॥ एकपाङ्गोतिकोभद्रो ऽदूरेतः पांशुचंदनाः ॥ न्नस्थिमाली शिवश्चास्य खद्वांगस्तु
सुखंदुणः ॥४८॥ अजोकेवो ऽजकावश्च वृषोभृङ्गेरिटिस्तसो ॥ भृङ्गरीटः शलो भृङ्गीनाडीदे
हास्थिविग्रहः ॥४९॥ महाकालो महाभीमो महाकायो वृषाणकः ॥ द्वास्थस्तु नंदीशालंका

(5)

यनस्ताएडवताल्कि ॥५०॥ स्यान्नंदिकेश्वरोथार्य्या हिएडी शिखरवासिनी ॥ शान्तिः सिंहरथागो
४ लासिनी वाली वृषद्रुती ॥५१॥ सोः हृछ्मपिंगला लम्बा शैलेयी गणनायिका ॥ वाराहि केकानं
नाच शिवदूती यमस्वसा ॥५२॥ वृद्रवी वा भवी कैटभी यार बीक र्वुरी चेभ्चरी चेश्वरा ॥ श्राम कैटभा ३
रीरसकन्या च वर्हिध्वजी नन्दपुत्री च मारी च कालञ्चरी ॥५३॥ गोत्तमी नामसी षष्ठी जयन्ती
श्रूलधृक् सती ॥ सिंहस्तस्या मनस्तालः सखी च विजया जये ॥५४॥ वज्रतुण्डः करी मुखः
४ श्रि भ्रृङ्गो गणाग्रणी ॥ त्रिधातुरेकदन्तश्च द्विदेहो मूषिकाञ्चनः ॥५५॥ विघ्नहारी कुमारस्तु
स्वामी द्वादशलोचनः ॥ वालचर्य्यः सिदूसनः द्रुकवा कुध्वजश्च सः ॥५६॥ देवराज स्तुलः
कौशिकोऽसनमहाबाहु दन्ते यदाल्मीवरागोऽद्रिभित् ॥ वज्रपाणिर्महेंद्रः सुरग्रामणीर्यामने ४
मिर्दृषान्नाकनाथो हरिः ॥५७॥ प्राचीनवर्हिः खदिरः कपिलाश्वो वरक्रतुः ॥ प्राचीपतिस्तपस्त

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(4A)

द्रः पुलोमारिश्चमाहिरः ॥ ५८ ॥ इंतनाषाद्रू प्रियात्वस्यन्चारुधाराइरा नावरी ॥ शचीसुनादेवसे
नामातलिस्तुहयंकषः ॥ ५९ ॥ उच्चैःश्रवाःश्वेतहयो वृषणश्वोऽमरावती ॥ वृषभासासुरपुरी
वनमेन्द्रंवृषणवसु ॥ ६० ॥ नंदनंकंदसारस्यान्मिश्रकावनमित्यपि ॥ हस्तिमल्लश्चतुर्दन्तोभद्र
रेणुर्मदावरः ॥ ६१ ॥ श्वेतद्विपः सुरामाऽथवज्रोऽस्त्रीगिरिकण्टकः ॥ वज्राशनिर्भिदुर्भिद्रोजं
भारिस्त्रिदशायुधं ॥ ६२ ॥ शातधारंशतानारंचाश्रोथंभिदिरमम्बुजं ॥ माज्जीरकर्णीचामुण्डा
कर्णमोटिश्चचर्चिका ॥ ६३ ॥ विद्याधरःकामरूपीखेचरःस्थिरयौवनः ॥ स्पर्शानन्दारतिमदा
प्सरसःसुमदात्मजाः ॥ ६४ ॥ देवोद्याननिवेश्याजमिश्रकंसिघ्रकारणं ॥ चैत्ररथंवनासिकौ
युजौरक्तोगदागदौ ॥ ६५ ॥ शुष्मध्यासितसघयोऽच्युतिर्जुहूबाणईषिरतुषग्रहाशिराः ॥ छाग
वाहनस्सदाकुबर्हिषःस्वर्णसप्तधृतमंत्रदीधितिः ॥ ६६ ॥ पचरीकहसनोमणिपीथाःसप्तजि

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(5)

व्ह समिधा वसिता र्चिः॥ नाचिकेतुभुजिभारतविश्वपूसाः शुचिः पचिसमन्तभुजोच॥६७॥ वाड
५ वाग्नो तुसलिलेन्धनः स्याद्वडवामुरवम्॥ काकध्वजोवाणिजश्च स्कंदाग्निः स्तृणकाष्ठधकृ॥६८
छागणस्तुकरीषाग्निस्तृणाग्निः स्यात्तुवत्सलः॥ तुषानलः कुकूलः स्यान्मुर्मुरो ऽथाग्निकु
कुटे॥६९॥ संकिलोदहनोल्कास्याद्रंगारे कोकिलाज्झलो॥ धूमभस्मीमरुद्वाहरवतमाल
शिरिविध्वजाः॥७०॥ अग्निवाहस्तरीः स्याहालग्नायीदहनप्रिया॥ जीविते स्रोयमः शीर्ष पा
दश्च महिषध्वजः॥७१॥ मंदोऽस्य कांतधूमोर्णा चित्रगुप्तस्तु लेखकः॥ भसोच एडमहाच
ण्डोकालीचीतु विचारभूः॥७२॥ पंजिका लग्न संधानी नचहसास्तुरवंसालजः॥ कीलालपाः ५
पलाशीच क्षपाटोनरविषणः॥७३॥ संध्याबलोत्रिमरोहन्नृषः शामनी चरः॥ पलाशो विरवु
रः शंकुः कापिशोयस्तु पिण्डकः॥७४॥ पिशाचो मेघनादस्तु बेरुणो वः परंजपः॥ देसरदेवश्चवो

(5A)

तस्तु नभः प्राणो जगद्बलः॥ ७५॥ भोगिकांतः कम्पलक्ष्मापृश्वधारावनिश्वरः॥ खश्वासः क्षिप
णुर्ध्वलिध्वजः सरयुरंकतिः॥ ७६॥ वातुलो वातगुल्मः स्याज्झारवायुर्निदाघजः॥ भंभानिलः
प्राहृषिजो वासन्तो मलयानिलः॥ ७७॥ श्रीदधनकेलिमनुराट् श्वेतोदररत्नगर्भनिधिनाथाः॥
कुतनुकुहेछावसवः पिशाचकी सत्यसंगरक्षिविराः॥ ७८॥ अस्त्री पद्मो महापद्मः शंखो
मकरे कच्छपो॥ मुकुन्दनन्दनीलाश्च चर्चाः स्युर्निधयो नव॥ ७९॥ सुनो॰ स्यमायुराजः स्या
न्नथा वर्णक विनिर्णीधो॥ आसंगिनी चवानाळी स्याद्वासावानमंडली॥ ८०॥ कुनाभिः स्याद्विहा
यस्तु खं मरुन्मेघवर्त्म च॥ अक्षरं चाथ पाथोदः खतमालो गदांवरः॥ ८१॥ मदयित्नुर्वायुदारु
र्व्योमधूमो नभोगजः॥ गाडवः कंधरो वानरथोवारिमसिः स्त्रियाम्॥ ८२॥ करकास्मा द्यूतक
कोद्बीजोदकमिराचरं॥ मेघास्थिवर्षणं तुस्याद्घोघतश्चपरामृतम्॥ ८३॥ सौदाम्नी त्वशनि

(6)

विधुरणुभाचाचिरद्युतिः॥ तिथिप्रणीर्दर्शविपन्निशामणिस्त्रिनेत्रचूडामणिरत्रिनेत्रभूः॥८४॥
६ सुधांगग्लौर्द्विजोमृगपिलुपक्षजौ दशाश्वसिप्रग्रहणेमिचंद्रिराः॥ छायामृगधरोराजामासःपरिशा
वलक्षगुः॥८५॥ द्विजराड्दाक्षायणीनुरंगीरोहिणीयज्वनांपतिः॥ उडुपःपर्वधिःक्लेदुर्जयंतस्त
पसोहरिः॥८६॥ तारापीडःस्वच्चमसो विकसः सिन्धुनन्दनः॥ चन्द्रिकाचंद्रशालास्यात्रीहारः
स्वनित्राजलं॥८७॥ शीतंतुशीतलंपच हिमंतुहिमदुर्दिनम्॥ कुज्झटिर्धूममहिषीरनां
धीचकुहेलिका॥८८॥ धूमिकाचनभोरेणुरथागस्त्याग्निमारुते॥ सत्याग्निर्वाहणिर्विंध्यकू
टोवातापिसूदनः॥८९॥ दीप्ताग्निरौर्वशेयश्च समुद्रचुलुकोस्यतु॥ प्रियाकौशीतकीलोपा ६
मुद्राख्याचविदर्भजा॥९०॥ प्राक्फाल्गुनेयस्तुतथ्यानुजःपारुष्यगोरथौ॥ दीदिविर्द्रोदशाक
रश्चस्रसाःसुरगुरुर्गुरुः॥९१॥ शुक्रोभःश्वातपर्वेशोमघाभूर्भृगुरास्फुजित्॥ षोडशार्चिर्निवा

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(6A)

र्चिस्तु मंगलः खोल्मुकः कुजः ॥९२॥ बुधो हेमाराजपुत्र एकदेहः प्रहर्षणः ॥ स्यात्पञ्चार्चिः श्रवि
ष्ठाजः श्यामांगो काद्रू रोधनाः ॥९३॥ शनैश्चरो नीलवासा मंदश्छायात्मजः शनिः ॥ राहुस्तु ग्रहकल्लोलो
ऽथ पिशाचोऽप्यथाहिकः ॥९४॥ केतुर्ज्योतीरथस्तु स्यादूहाधारो ध्रुवश्च सः ॥ तत्क्षणं सूर्यमुक्ता
दिग्बुधैरंगारिणी स्मृता ॥९५॥ आसन्नास्तमया धीरैरुच्यते चोपधूपिता ॥ सुनीतिर्ध्रुवमाता स्यान्माता
दक्षस्य मारिषा ॥९६॥ छायापथो देवपथः सोमधारा नभःसरित् ॥ दिनप्रणीस्त्वब्ध्यथिषो भानेमिरचरव्रतः ॥९७
गभस्तिहस्तोंऽशुधरः खरांशुर्भारविर्भगः ॥ वेदोदयः प्रतिदिवा भानुः पीतुस्तमोपहः ॥९८॥ दिनम
णिर्हरिर्हेलिर्ब्रध्नभाकोषभास्वद्रथी खगपतंगे नाद्ययः सप्तसप्तिः ॥ मिहिरमहिरपीथाः कालहृत्स्वयपा
णिः खमणिररुणभ्राद्वंशुमानंशुमाली ॥९९॥ छायास्वामनपत्नी मन्दजननी भर्मयीवरी ॥ संज्ञा तु य
मकालिन्दीरेवन्तमनुदस्रसूः ॥१००॥ त्रसरेणुर्महावीर्या स्वातिः सूर्यावेसुर्ज्वला ॥ स्वरेणुर्द्युमयी

(7) त्वाष्ट्रीप्रियेचैते विवस्वतः ॥१•१॥ आऽरमनो रमणोऽनूरुर्जेटायुस्त्वरुणात्मजः ॥ काल स्त्व पष्टुर्जेह को
भसन्तो भसदित्यपि ॥१•२॥ पीथः पीयुस्तिथश्चाथ वास्रो व्युष्टाघ्राके दिनं ॥ उषा प्रभातं गोसर्गः सा
यात्संवाविकालके ॥१•३॥ रात्री रक्षोजननी शात्वरी चैकभेदिनी घोरा ॥ श्यामा माया म्या दोषा तुङ्गी
भौती शाता क्षी च ॥१•४॥ वास्तु वोषा निशारव्यान्वासते यीतमानिशे ॥ यस्यां मत्ता निशिश्वानः
भ्यनिशोभ्यनिशा च सा ॥१•५॥ निःसम्पातोऽर्द्धरात्रः स्यात्संचर्विसर इत्यपि ॥ नक्तन्दापररात्रौ द्वौ
दर्शोऽमामीवसी च सा ॥१•६॥ भक्तः कृष्णच्चतुर्दश्यां पौर्णम्यान्ध मर्कवासरः ॥ शाक्रोत्सवो ध्वजो
त्थानं शारदी द्यूतपूर्णिमा ॥१•७॥ कोजागरः शरत्पर्व कौमुदीचारमस्त्रियां ॥ यक्षरात्रिस्तु दी ९
पाली चैत्रावल्यां मधूत्सवः ॥१•८॥ सुवसन्तः काममहो वासन्ती कुईनी स्त्रियो ॥ श्रामस्तु मा
सो वर्षां शेवत्सरस्तु युगं शाकः ॥१•९॥ ऋतुर्वृत्ति मीसमानैः स्यात्कालस्याप्यिरुर्वटः ॥ काल प्रभातं

(7A)

शरदाप्रावृषानुजलार्णवः ॥ ११० ॥ कौमुदः कार्त्तिको मासः फाल्गुनालस्तुफाल्गुनः ॥ ज्येष्ठामलीय मि
छन्ति मासमाषाढपूर्वजं ॥ १११ ॥ कृतं सत्ययुगं त्रेतान्यायी द्वापरत्यशियो ॥ कलिर्ज्ञस्तिरकः कर्म्मयुगं
पापन्तुपातकं ॥ ११२ ॥ शल्यं तु स्तंचकल्को ऽथ भद्रं भद्रं शिवं तथा ॥ शंभुभंचाव्यये ऽथात्मा जीवः
पुरुषपुद्गलो ॥ ११३ ॥ अंतर्यामीश्वरश्चान्तःकरणन्तु मनो निगुः ॥ बुद्धिः प्रज्ञा विरांचा चीर्विचारेन
र्क निर्णयो ॥ ११४ ॥ गुरुआचार्योथ सिद्धान्तो तस्पक्षस्त साधयः ॥ दूरनान्तः पूर्वपक्षस्तुचोद्यंगीर्भणिनि
गिरा ॥ ११५ ॥ वाचा छंदस्तु निगमः साम्म्युक्थस्वरपत्तने ॥ ब्रह्माक्षरं स्यादोंकारः प्रश्नदूतीग्रहेल्लिका ॥ ११६
संज्ञाधिवचनं सद्यः दूतं लक्षणनामनो ॥ व्यपदेशः प्रसिद्धिस्तु टङ्कारो ऽथ नवस्तवः ॥ ११७ ॥ शा
ब्दाभिलापो लभिधाभिधानं वाचकोध्वनिः ॥ न्हासः कुहरिनेचाथ मन्मनो गद्गदध्वनो ॥ ११८ ॥ तू
रन्तु तूर्य्यं स्यात्तालाद्य मानास्तु पटहादयः ॥ करर्द्धिः करतालीस्याध्वनिनालानुकाहला ॥ ११९ ॥

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(४)

मडुको मर्द्दलो मन्द्रो ढक्का विजय मर्द्दलः ॥द्रगडः प्रतिपत्तूर्य्यं डमरुः स्त्रत्रकोणकः ॥१२०॥ नालीघटीयाम
८ नालीरएडढक्का यमेरुका ॥ यामघोषो ऽथ ताम्री स्यान्मानरं धाविकालिका ॥२१॥ भयरुते न पटहो
मत्यु भंगुरकश्चसः ॥ रणतूर्यन्तु संग्रमपटहो भयडिण्डिमः ॥२२॥ भक्तातूर्यं नृपाभीरं म तूर्य्यं ३६
महास्वनः ॥ मुरवं वाद्यं वक्रनालं वेणो शिवरनालिका ॥२३॥ वारवाणिः प्रणेना स्याः कथके कनटौ
नं ५ समो ॥ सर्ववेश्रर्गीयारम्भः स्यात्ना लावचरो नटः ॥२४॥ लयपुत्री नटीनर्त्तुः खड्गधारा दिनर्त्तके ॥
प्लवकः केलकश्चाथ भण्डश्चाद्वटुः समो ॥ रस्य गायने गाथकस्त्रीणां हुल्लीषं सहनर्त्तनं ॥ वाल
ल्यश्शान्तो नुरसो शृंगारः कौशिकस्मृतः ॥२६॥ सम्भोगो विप्रलम्भश्च तद्भेदौ वर्णि कामसी ॥ म
सिर्न्नाध्यामनं तुस्याद्ध्यामोऽवस्तानुपांसनं ॥२७॥ डमरुस्तु चमत्कारः प्रौढिस्तु कियदेहिका ॥ ८
स्वेदः प्रस्रवणं सिप्रो हृयो ब्रीडोनटान्धिका ॥२८॥ भामः क्रोधो निःशामस्तुत्रेणके बीर्य्यं भ्रुटीर

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

(8A)

रति

ता ॥ छलं मिषं च वैदग्धी भङ्गिः श्चेभ निमीलिका ॥ १९ ॥ स्याच्छिन्नता चिन्तया थोद्वाहनं रणरणं च त
त् ॥ परिहासः केलिमुरवः केर्ऌइ वन नर्मणी ॥ २० ॥ रोमोद्भेदस्तु पुलकस्त्वक्पुष्पं च लगडुरः ॥ स्व
दोषगूहनं म्रक्षो रागसंगोनुगृध्नुता ॥ २१ ॥ काम्यकारः स यच्छिन्ने पापमाधाय शंसनं ॥ कोहल
स्यं विप्रतीसारो विवाधानु विहेठनं ॥ २२ ॥ दुःखलोको भवश्चेव संसारः कष्टकारकः ॥ निर्वाण
मस्तको मोक्षः शीतीभावः शमोऽमृतं ॥ २३ ॥ ॥ इति स्वर्गवर्गः ॥ ॥ अधोभ्ययं स्यात्पा
ताले विरोकं श्वभ्रमस्त्रियो ॥ तमसन्तु निशा वर्म नीलघंकं जोरबलं ॥ १ ॥ दिवान्तको वियद्ध
निः खलु गृत्रोऽथ नागभृत् ॥ डुण्डुः स्यात्स्यादुलूता जगराव थहलाहलः ॥ २ ॥ ब्रलसर्पोऽश्वला
ला च द्विमुखा हिरहीरणिः ॥ राजाहिरखग ईलु कालसर्पो महाविषः ॥ ३ ॥ भाण्डपुष्पस्तु भु
जगो भवेत्कोकुटिकन्दलः ॥ गोनासगोन सोह गलाहलं हालहलं विषं ॥ ४ ॥ अथाभक्षोद्वि

(9) रसनः समकोलश्च भेकभुक॥ कुम्भीनसो मरुलीच गरलं जंगलं विषं ॥५॥ अनन्तो वासुकिः पद्मो
मह्म पद्मो पितक्षकः॥ कर्कोटः कुलिकः शंखः इत्यष्टौ नागनायकाः॥६॥ पुरी भोगवती चैषां भोगि
न्यो नागकन्यकाः॥ अकं दुःखमघं चेन्दीवेलक्ष्मीः कालकर्णिका॥७॥ पाथोधि सिन्धु मकराल
यवारिराशिगङ्गाधरेन्दुजनकास्तिमिरूर्मिमाली॥ वार्द्धिं तन्तु तिमिकोष महाशयाश्च क्लीवं च शे मि ३
ऊशिखिरं धरणीस्रवश्च॥८॥ पुमानकच्छङ्कतो वाङ्कः कूलङ्कषपराङ्कवो॥ तरन्तो दारदः पेरु
र्महीप्राचीरमद्वयोः॥९॥ नदीनश्चाथ कमलं नीरं नाराः स्त्रियाम्भिरा॥ कन्दं कंजालमस्या यमगा
धेऽथाम्भसां भ्रमः॥१०॥ तानूरो वायुगुल्मश्च कपालाभः कलङ्कुरः॥ पुरोटिः पत्रभङ्गारे वदा
x 2 लः कूलहल्डकः॥११॥ चुलुको घनजम्बाले रलाढ्यपङ्कुः कवैटः॥ नरण्ये भेलकेवारि रथो नौ ९
स्तरिकः प्लवः॥१२॥ होडस्तरान्धुर्वहनं वहित्रं वार्घटः पुमान्॥ पारारकः स्यात्सोलिन्द्रः पत्र

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai: "Joint project"

(9A)

बालेनुलाघटः॥१२॥ समुद्रकफदिएडी रजला ह्रासास्तु फेनके॥ कैवेर्त्तजालिकच्छो टीकुपिनीस्यादथ
प्लवः॥१४॥पल्लवःपञ्जराखेटः करएडीतुजलेशयः॥आल्मा रीशाम्बरोमङ्कोऽनिमेषो वल्कवान
पि॥१५॥मी निवसालः पाटीनोमत्स्यराजस्तुरोहितः॥ भालाङ्कुश्चाथकुलिशः कएटकाष्टीलडस
पि॥१६॥ [illegible] फलकीस्याच्चित्रफलीराजश्री वोमरार्मरः॥ कचयीक्रकचएष्ठीकडुःत्रोटो
जलव्यधः॥१७॥शफरःश्वेतकोलः स्यात्तवराटस्तुखलेशयः॥इल्लिशोवारिकपूरगाङ्गेयशफरा
धिपाः॥१८॥ जलतालोप्यथचल्लतूर्णिमाचन्द्रचञ्चलौ॥जलहस्तिमकरश्चाकेगङ्गाटेयोगला
निलः॥१९॥शालः शाकलगएडःस्यादन्याम्हिः कुचिकाद्वयोः॥ब्रसीतुपङ्कगडकोलपुगर्ग स्त्रि
कएटकः॥२०॥तिर्यग्यानः कुलीरःस्यान्मुखवास्त्रोहरिलोचनः॥ बडिः कुटीवरःपोताधानंतु
स्याज्जलाएडकं॥२१॥ जलरूपस्तु मकरोमरालीरस्तिरष्ट्रकः॥मीनरस्तेन्नागस्तु नक्रबाडवहार

तु१

कः॥२२॥ नक्रस्तु वार्भटः स्यादम्बुकिराटोऽम्बुकं[?]टकः॥ जलभूकरमायादस्रपाचानन्हदग्रहाः॥२३
10 जलकूर्मस्त्वम्बुकीशो वसाढ्यः शिशुकश्चसः॥ उद्रस्तु जलमार्जारजलाखुनकुलप्लवाः॥२४॥ म
ल्किरा घुर्घुरी वारिक्रिमिस्तु जलमक्षिका॥ पटालुका जलौकाम्बुसर्पिणी वेणिवेधनी॥२५॥ व्यङ्ग-
स्तु नन्दको भेको गूढवर्च्चाः रुतालयः॥ रेकोऽजिह्वोऽथ पञ्चाङ्गः गुप्ते क्रोडांघ्रिकच्छपो॥२६॥ ग
डुः किञ्चुलुकोऽथान्धुर्विकिरश्चूडकश्चसः॥ चुराटा चुटी च चूडाऽथान्धकूपः कर्करान्धुकः॥२७॥
पल्वलं दीर्घिका वापीयष्टिका मीनगोधिका॥ अवघट्टो वटो तुल्यो नहलं विहलन्तलञ्च तत्॥२८॥ द्विज
प्रपालवालं स्याल्केदारः पांशुमर्द्दनः॥ नदी निम्नरणी रोधोवक्रा सागरगामिनी॥२९॥ नलोदा चाम्बि
ला सिन्धुर्ऋषिकुल्या वहा च सा॥ अध्वगा गान्धिनी गंगा हैमवत्युग्रशेखरा॥३०॥ धर्मद्रवी सिद्ध 10
सिन्धुस्तापीनु यमुना यमी॥ रेवा तु पूर्वगंगा स्यात् मुरला तु मुरन्दला॥३१॥ स्याद्दुगङ्गा कावेरी

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे

राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)

दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८

Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com